

TYT- AYT TARİH

Yeni müfredat !

TARİH 11 1. ÜNİTE

DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ (1595-1774)

www.tarihkursu.com

[youtube/tarihkursu](https://youtube.com/tarihkursu)

[facebook/tarihkursu](https://facebook.com/tarihkursu)

Ö Ğ R E N E C E K L E R İ N İ Z

- XVII ve XVIII. yüzyıllardaki siyasi gelişmeler
- Osmanlı Devleti'nin “egemen devlet” özelliğini yitirmeye başlaması
- Osmanlı Devleti'ne karşı oluşturulan Kutsal İttifak
- Westphalia Barışı'nın yüzyıllar süren etkisi
- Denizlerde hâkimiyet mücadeleleri

1595-1700 YILLARI ARASINDAKİ SİYASİ GELİŞMELER

7	Vasvar Antlaşması	1664
6	Kasr-ı Şirin Antlaşması	1639
5	Hotin Antlaşması	1621
4	Serav Antlaşması	1618
3	Nasuh Paşa Antlaşması	1612
2	Zitvatorok Antlaşması	1606
1	Haçova Muharebesi	1596

8	Girit'in Fethi	1669
9	Bucaş Antlaşması	1676
10	Bahçesaray Antlaşması	1681
11	II. Viyana Kuşatması	1683
12	Karlofça Antlaşması	1699
13	İstanbul Antlaşması	1700

XVII. YÜZYIL SİYASİ ORTAMINDA OSMANLI DEVLETİ

- Osmanlı Devleti, XVI. yüzyılın sonlarına doğru batıda **Avusturya**, doğuda **Safevilerle** mücadele etmiştir.
 - Bu mücadeleler,
 - **iç isyanlar**,
 - **değişen ticaret yollarının** Osmanlı ekonomisine olumsuz etkisi,
 - **orduda düzenin bozulması**,
 - Osmanlı Devleti'nin üç kıtaya yayılmış topraklarında merkezî otoriteyi kaybetmesine neden olmuştur.

17. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Sınırları

OSMANLI-HABSBURG MÜCADELESİ VE 1606 ZİVATOROK ANTLAŞMASI

- Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Mohaç Meydan Muharebesi (1526) ile Osmanlı-Avusturya (**Habsburg**) ilişkileri başladı. Avusturya, 1533'te imzalanan **İstanbul Antlaşması** ile Osmanlı Devleti'nin üstünlüğünü kabul etti.
 - Avusturya, Macaristan üzerindeki veraset iddialarından vazgeçecek.
 - Avusturya **Arşidükü (Kralı) Osmanlı vezir-i âzamına denk** sayılacak.
- Uzun süre ılımlı seyreden Osmanlı-Avusturya ilişkileri 1593'te Orta Avrupa'da hâkimiyet kurma mücadelesi sebebiyle bozuldu. 1**596'da** **Haçova** Muharebesi ile başlayan bu dönemdeki hâkimiyet mücadelesi, 1606'da imzalanan **Zitvatorok** Antlaşması ile sonuçlandı.

ZİTVATOROK ANTLAŞMASI (1606)

- Avusturya'nın Macaristan için ödediği vergi kaldırıldı.
- Avusturya **Arşidükü protokol bakımından Osmanlı padişahına denk** sayıldı.
- Osmanlı Devleti dış politikada prestij kaybetti.
- Bu anlaşmayla iki devlet arasındaki diplomatik ilişkilerde **mütekabiliyet (karşılıklı denk olma durumu)** esası belirleyici oldu.

Habsburg Hanedanı:

- İlk kez I. Rudolf Dönemi'nde **Kutsal Roma Germen** İmparatorluğu'na katılan (1273) Habsburglar, **Avusturya**'ya uzun yıllar (1278-1918) hüküm süren bir hanedandı.
- **Hollanda'yı, Macaristan'ı, Flemenkleri, Castilla (Kastilya) ve Aragonları** evlilikler yolu ile egemenliğine aldı.
- I. Dünya Savaşı'ndan sonra mutlak monarşilerle birlikte Habsburg Hanedanlığı son buldu.

OSMANLI- SAFEVİ İLİŞKİLERİ

OSMANLI- SAFEVİ İLİŞKİLERİ

- Safeviler Osmanlı Devleti'nin doğuda sınır komşusuydu. Safevi Devleti'nin;
 - Kuruluşundan itibaren Osmanlı **şehzadelerini kışkırtması**,
 - **İpek Yolu** üzerinde denetim kurması,
 - Osmanlı Devleti aleyhine **ittifaklara** girmesi
 - **Şiilik** propagandası yapması,
- Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti'nin sürekli mücadele etmesine sebep olmuştu.

1590 FERHAT PAŞA ANTLAŞMASI

- III. Murat Dönemi'nde (1574-1595) Safeviler'in Osmanlı Devleti topraklarındaki yıkıcı, bölücü faaliyetleri ve İran topraklarından geçen ticaret kervanlarını yağmalamaları tekrar savaşları başlattı.
- 1590'da imzalanan **Ferhat Paşa** Antlaşması ile Tebriz, Karabağ, Dağıstan ve Şirvan gibi yerler Osmanlı Devleti'nin eline geçti.
- Osmanlı Devleti bu antlaşma ile **doğudaki en geniş** sınırlarına ulaştı.
- III. Mehmet Dönemi'ndeki (1595-1603) iç isyanlar ile Osmanlı- Avusturya mücadelesini fırsat bilen Safeviler Tebriz, Nahcivan ve Erivan'ı ele geçirdi.
- I. Ahmet Dönemi'nde (1603-1617) Safevilerin saldırıları uzun süreli savaşlara dönüştü. Bu savaşlar 1612'de imzalanan **Nasuh Paşa** Antlaşması ile sona erdi.
- II. Osman (Genç) Dönemi'nde (1618-1622) Osmanlı Devleti'nin Safeviler üzerine sefer düzenlemesi sonucu **Serav Antlaşması** (1618) imzalandı.

1639'DA KASR-I ŞİRİN ANTLAŞMASI

- **IV. Murat** (1623-1640), 1635'te İran üzerine düzenlenen Revan Seferi'ni bizzat komuta etmiştir.
- Osmanlı ordusunun İstanbul'a dönmesiyle Safeviler tekrar saldırıya geçti.
- IV. Murat bunun üzerine Bağdat Seferi'ne çıktı. **Bağdat** Kalesi'ni aldı ve Safevilerle **1639'da Kasr-ı Şirin** Antlaşması'nı imzaladı.
 - Revan Safevilerde, Bağdat Osmanlı Devleti'nde kaldı.
 - İki taraf arasında Zagros Dağları sınır kabul edildi.
 - Osmanlı Devleti ile İran arasında yapılan Kasr-ı Şirin Antlaşması bazı küçük değişiklikler dışında **bugünkü Türkiye-İran sınırını** da belirledi.

Harita 3.2: Kasr-ı Şirin Antlaşması'na göre Osmanlı Devleti'nin doğu sınırı

OSMANLI-LEHİSTAN İLİŞKİLERİ

- XVII. yüzyılın başlarında Lehistan'ın, Osmanlı Devleti'nin himayesinde bulunan **Eflak, Boğdan ve Erdel'in** iç işlerine müdahalesi ve Osmanlı topraklarına saldırılar düzenleyen **Kazakları koruması** üzerine II. Osman 1621'de Lehistan Seferi'ne çıktı.
- Yaklaşık bir ay devam eden mücadeleden her iki taraf da **net bir sonuç alamadı.**
- Hotin seferi'nde Yeniçerilerin yetersizliği anlaşılmış ve ilk defa Genç Osman, **Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmak** istemişti.

1672 BUCAŞ ANTLAŞMASI

- Rusya ve Habsburglar'la yakınlaşan Lehistan 1672'de Osmanlı Devleti'nin himayesindeki **Ukrayna'ya saldırdı**.
- Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Lehistan'a sefer düzenledi.
- İki taraf arasında **1672'de Bucaş** Antlaşması imzalandı.
 - Podolya Osmanlıya, Ukrayna ise Osmanlının egemenliğindeki Kazaklara bırakıldı.
 - Antlaşmaya göre Osmanlı Devleti'ne yıllık ödemesi gereken vergiyi vermek istemeyen Lehistan antlaşmaya karşı çıktı. Antlaşmada yer alan vergi maddesi kaldırıldı. 1676'da antlaşma ikinci kez imzalandı.
 - Osmanlı Devleti bu antlaşma ile **batıdaki en geniş sınırlarına** ulaştı.
- Osmanlı Devleti Kutsal İttifak savaşları sonrası imzalanan **1699'da Karlofça** Antlaşması ile **Podolya ve Ukrayna'yı Lehistan'a** bırakmak zorunda kaldı.

OSMANLI-VENEDİK İLİŞKİLERİ

- Osmanlı-Venedik ilişkileri iki devlet için stratejik öneme sahip olan **Akdeniz**'de üstünlük kurma mücadelesi ile başladı.
- **Fatih** Sultan Mehmet, Venediklilere bazı **imtiyazlar** vererek iki devlet arasındaki ilişkilerin uzun süreli barış sürecine girmesini sağladı. Bu barış süreci Osmanlı Devleti'nin deniz ticaretini geliştirdi ve kendisine karşı oluşabilecek ittifaklara Venediklilerin dâhil olmasını engelledi.
- Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Akdeniz'de üstünlüğün Osmanlı Devleti'ne geçmesi denizci bir devlet olan Venediklilerle ilişkilerin bozulmasına neden oldu.

1669 GİRİT ADASI'NIN FETHİ

- **II. Selim** Dönemi'nde **Kıbrıs**'ın alınması (1571) ile Venedikliler, Akdeniz'de üs olarak kullanabilecekleri **Girit**'e yoğunlaştı.
- Venediklilerle birlikte Girit'e yerleşen Malta ve diğer Hristiyan deniz korsanlarının Türk ticaret ve hac gemilerine zarar vermesi, can ve mal güvenliğini tehdit etmesi dolayısıyla Osmanlı Devleti **1645'te Girit Adası'nı kuşattı.**
- Venedik, bir taraftan Hristiyan Avrupa ile Osmanlı Devleti'ne karşı yoğun diplomasi faaliyetine başladı, diğer taraftan da Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakmak amacıyla **Ege adalarına saldırıp Çanakkale Boğazı'nı abluka** altına aldı. 1656'da **İstanbul üzerine bir saldırı** düzenledi.
- Osmanlı Devleti ancak 1669 yılında Kandiye Kalesi'ni ele geçirerek Girit Adası'nı fethedebildi.

OSMANLI-MALTA İLİŞKİLERİ

- Malta, Akdeniz'in ortasında doğu-batı yönündeki geçiş noktasını koruyan özel konumu olan, dünyanın en korunaklı doğal limanlarına sahip bir ülkedir.
- Kanuni Sultan Süleyman 1522 yılında Rodos Adası'nı aldı. **Rodos'taki şövalyeler de Malta Adası'na yerleşti.**
- Osmanlı gücü Malta'yı kuşattı. 1565 yılındaki şiddetli hücumlar son derece müstahkem Malta surlarını aşamadı.
- Malta XVII. yüzyılda hem Osmanlı Devleti'nin karşısında olan denizci güçlerin yanında hem de II. Viyana Kuşatması'ndan sonra oluşturulan **Kutsal İttifak**'ın içinde yer aldı.

OSMANLI-RUSYA İLİŞKİLERİ

- Rusya'nın güçlenmeye başlaması XVI. Yüzyılın başlarında gerçekleşti.
- Rusya, varlığını sürdürebilmek için **sıcak denizlere** inmek zorundaydı. Rusya'nın büyümesi için Osmanlı engelini aşması mutlak bir zaruretti.
- XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü ekonomik ve siyasi buhranlar ile İran savaşları, Rusya'ya zaman zaman bu fırsatı verdi.
- Çehrin'deki (Bahçesaray) kale savunmasında Kazaklara yardım eden Rusya Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'ya boyun eğerek çekilmek zorunda kaldı (1678).
- 1680 yılında bizzat IV. Mehmet'in katılımıyla sefere çıkılması, Rusları telaşlandırdı ve barışa zorladı.
- **Bahçesaray (1681) antlaşması** ile **Özi** Nehri Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki sınırı oluşturdu.

İSTANBUL ANTLAŞMASI (1700)

- Viyana'da Osmanlı ordularının bozguna uğraması (1683), Rusya'ya emellerini gerçekleştirme konusunda yeni bir ümit verdi.
- Rusya, Osmanlı ordusunun Avusturya ve Venedik ile savaş hâlinde olmasından yararlanarak Karadeniz'e çıkmaya çalıştı.
- Azak Kalesi'ni kuşattı (1695). Karadeniz'in kilidi olan bu kaleyi alamadı
- **Çar I. Petro**, ertesi yıl Azak'ı nehirden ve karadan olmak üzere, ikinci defa kuşatıp ele geçirdi (1696).
- **Azak Kale'si** İstanbul Antlaşmasıyla (1700) Rusya'ya bırakıldı. Böylelikle Rusya, Karadeniz'e inme siyasetinde ilk adımı atmış oldu.
- Ayrıca bu anlaşmaya göre Rusya, İstanbul'da **elçi** bulundurabilecekti.

OSMANLI-AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

- Avusturya, Avrupa'nın geneline hükmeden güçlü Habsburg Hanedanı'nın yönetim merkezî konumundaydı.
- 1526'da Kanuni Sultan Süleyman'ın Mohaç Muharebesi'nde Macar ordusunu hezimete uğratması ile Macaristan toprakları Osmanlı Devleti'nin kontrolüne girdi.
- **Avusturya'nın Macar kralı ile akrabalık bağının** olması nedeniyle Macaristan toprakları üzerinde hak iddia etmesi Osmanlı Devleti ile Avusturya'yı sonu gelmez bir mücadelenin içine sürükledi.
- Avusturya'nın Osmanlı kontrolündeki Erdel'in iç işlerine karışmasından dolayı Köprülü Fazıl Ahmet Paşa Avusturya Seferi'ne çıktı. Osmanlı Devleti karşısında direnemeyen Avusturya barış anlaşması teklifinde bulundu.
- İki taraf arasında **1664'te Vasvar** Antlaşması imzalandı. Vasvar Antlaşması ile sağlanan barış ortamı Katolik Avusturya'nın Protestan Macarları mezhep değiştirmeye zorlaması ile bozuldu.

II. VIYANA KUŞATMASI (1683)

- **Merzifonlu Kara Mustafa Paşa**, **IV. Mehmet'i** ikna ederek hem Macarların yardım isteğini yerine getirmek hem de Orta Avrupa'daki Avusturya'nın gücünü kırmak için Viyana üzerine sefer düzenledi.
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, **Kırım Hanı'na** kuşatma esnasında Avusturya'ya dışarıdan yardımın gelmesini engelleme görevini verdi
- Kırım Hanı, **Lehistan** ordusunun Tuna'yı geçip Osmanlı ordusuna arkadan saldırmasına engel olamadı.
- İki ateş arasında kalan Osmanlı ordusu ağır bir mağlubiyet aldı.
- **1683** yılı, Osmanlı Devleti için **zirveden dönüş ve sonun başlangıcı** demekti.

KUTSAL İTTİFAK

- Viyana Kuşatması sonrasında Osmanlı Devleti'ni Avrupa'dan atma papanın teşvikleriyle **Avusturya, Rusya, Lehistan, Venedik ve Malta**'nın yer aldığı Avrupa-Hristiyan birliği (Kutsal İttifak) oluşturuldu.
- Kutsal İttifak denilen bu haçlı kuvvetleri (**1683- 1699**) **on altı yıl** boyunca Osmanlı Devleti'yle savaştılar.
- Osmanlı Devleti bu süreçte birçok cephede savaşmıştır.
- Bu savaşlarda en ağır yenilgileri **Salankamen (1691) ve Zenta'da (1697)** almıştır.

KARLOFÇA ANTLAŞMASI (1699)

- İngiltere ve Hollanda aracılığıyla Macaristan'ın Karlofça kasabasında, Avusturya, Lehistan, Venedik ile Osmanlı Devleti arasında, 1699'da Karlofça Antlaşması imzalandı.
- Lehistan'a Podolya, Venedik'e Mora ve Dalmaçya kıyıları, Avusturya'ya ise Banat ve Temeşvar hariç Macaristan'ın tamamı verildi.
- Karlofça Antlaşması hükümleriyle Osmanlı reayası olan Katoliklere mezhep hürriyeti verilmesi Avusturya'nın iç politikaya müdahale etmesine imkân tanıdı.
- Osmanlı Devleti batıda ilk kez toprak kaybetti.
- Antlaşma müzakerelerine katılan Rusya ise uzun vadeli bir barışa yanaşmayarak iki yıllık bir antlaşma imzaladı.
- 1700 yılında da Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan İstanbul Antlaşması ile Azak Kalesi Rusya'ya bırakıldı.

KARLOFÇA ANTLAŞMASI (1699) İLE KAYBEDİLEN YERLER

KARLOFÇA ANTLAŞMASI SONRASI OSMANLI DEVLETİ VE KONJONKTÜREL İTTİFAKLARI

- Osmanlı Devleti **ilk kez müzakere** ederek bir antlaşma imzaladı.
- Bu barış antlaşmasının imzalanması her şeyden önce Osmanlı Devleti'nin **saldırıdan savunmaya** geçmesini simgelemekteydi.
- Karlofça Antlaşması'ndan sonra devlet idaresinde **bürokratik unsurlar**, askerî unsurlara göre daha fazla ön plana çıkmaya başladı.
- Bu dönem, Osmanlı Devleti'nin izlediği dış politikanın yeniden şekillenmesinde ve **konjontürel** (şartlara ve memfaate göre) **ittifaklar** kurmasında da etkili oldu.
- **Fransa**, Osmanlı Devleti nezdinde giderek itibarını kaybetmeye başladı ve bu boşluğu **İngiliz ve Hollandalılar** doldurdu.
- Levant ticaretinde (Doğu Akdeniz ticareti) üstünlüğü elinde bulunduran Fransa, ticari faaliyetlerde büyük düşüşler yaşadı.

KARLOFÇA ANTLAŞMASI SONRASI OSMANLI DEVLETİ VE KONJONKTÜREL İTTİFAKLARI

- Osmanlı Devleti'ne karşı yapılan Haçlı Seferleri yerini Osmanlı ticaretinden daha fazla imtiyaz kopartma yarışına bıraktı.
- Ülkenin ekonomik kaynakları ile birlikte moral kaynağı da yok olmuş, yüzyıllardır geliştirilen ve insanlara telkin edilen Müslümanların hâkim millet olduğu olgusu zedelenmişti.
- Artık Osmanlı ıslahatları kendi iç dinamiklerinden çok **Avrupa ilham alınarak** yapılmaya çalışıldı.
- Artık yenileşme hareketleri Osmanlı toplum ve siyasi hayatında ön plana çıktı.
- Osmanlı Devleti'nin belirli kesimleri **Batı yaşam tarzının** çekim alanına girdi.

OTUZ YIL SAVAŞLARI (1618-1648)

- Martin Luther'in öncülüğünü yaptığı reform hareketleri Mezhep Savaşları olarak da anılan Otuz Yıl Savaşları'nın başlamasına neden oldu.
- Westphalia (Vestfalya) Barışı ile bu savaşlar son buldu ve "hâkimiyet" kavramı bu süreçle yeniden tartışmaya açıldı.
- Roma-Vatikan merkezli birleşik Avrupa yerini ulusal devlet merkezli, parçalanmış bir Avrupa'ya bıraktı.

OTUZ YIL SAVAŞLARI'NIN (1618-1648) NEDENLERİ

- 1555 yılında yapılan **Ogsburg Antlaşması** ile Kutsal Roma Germen imparatoru ve papalık, **Protestanların varlığını kabul** etmek zorunda kalmıştı.
- **Avusturya ve İspanya** kralları papa ile işbirliği yaparak protestanlara ve protestanlığı benimsemiş prenslere baskı kurmaya başlamıştır.
- Ogsburg Barış antlaşması ile yasaklanan kilise mallarının kamulaştırılmasına Protestan prensler tarafından devam edildi.
- Dinî sebeplerle başlayan savaşlarda, **Habsburg ve Bourbon (Börbın) hanedanları**nın siyasî mücadelesinin de rolü vardır.

OTUZ YIL SAVAŞLARI'NIN GELİŞİMİ

▪ **Taraflar:**

- Protestan Birliği: Fransa, Danimarka, Bohemya, İsveç, Norveç, Hollanda, İngiltere, Protestan Alman Prenslikleri
- Katolik Birliği: Kutsal Roma Germen İmparatorluğu, İspanya, Avusturya, Bavyera, Katolik Alman Prenslikler
- Önceleri Katolik kralların üstünlük kurduğu savaşı İsveç ve Fransa'nın savaşa dahil olması ve Portekiz'in İspanya'dan bağımsızlığını ilan etmesiyle Protestanlar kazandı.
- Taraflar arasında 1648 yılında Westphalia (Vestfalya) Antlaşması imzalanmıştır.

1648 WESTPHALIA BARIŞI

- Westphalia Barışı ile Avrupa halkına **mezhep seçme** özgürlüğü tanındı.
- **Hollanda, İsviçre ve Portekiz gibi devletlerin bağımsızlığı** kabul gördü.
- **Modern devletler hukukunun** temeli atıldı.
- **Habsburg Hanedanı'nın itibarı** zedelendi ve Almanya'da yerel hanedanlar öne çıktılar.
- **Brandenburg (Birendinbörg) Prensligi giderek güçlendi** ve bir bakıma **Prusya** İmparatorluğu'nun yani Almanya'nın temelleri Westphalia'da atıldı.
- Almanya yüzlerce küçük prensliğe bölündü.

1648 WESTPHALIA BARIŞI'NIN DEĞERLENDİRMESİ

- Almanya 1871'e kadar siyasal birliğini tamamlayarak Orta Avrupa'da baskın güç olma şansını yitirdi.
- XIX. yüzyıla kadar kıta Avrupası'ndaki en güçlü devlet ise **Fransa** oldu.
- Alman İmparatorluğu gibi papalık da Westphalia'da darbe yedi.
- “**Din özgürlüğü** mefhumu (kavramı)” Avrupa'da kesinlik kazandı.
- Devletler daha **seküler** (dünyevi) bir hale geldi.
- Devletler kendi topraklarında “**mutlak egemen**” bir konuma yükseldi. Papalığın etkisi azaldı.
- Avrupalı krallar **kiliselerini** “**millî**” hâle getirdiler. Dini, devletin tekeline aldılar.

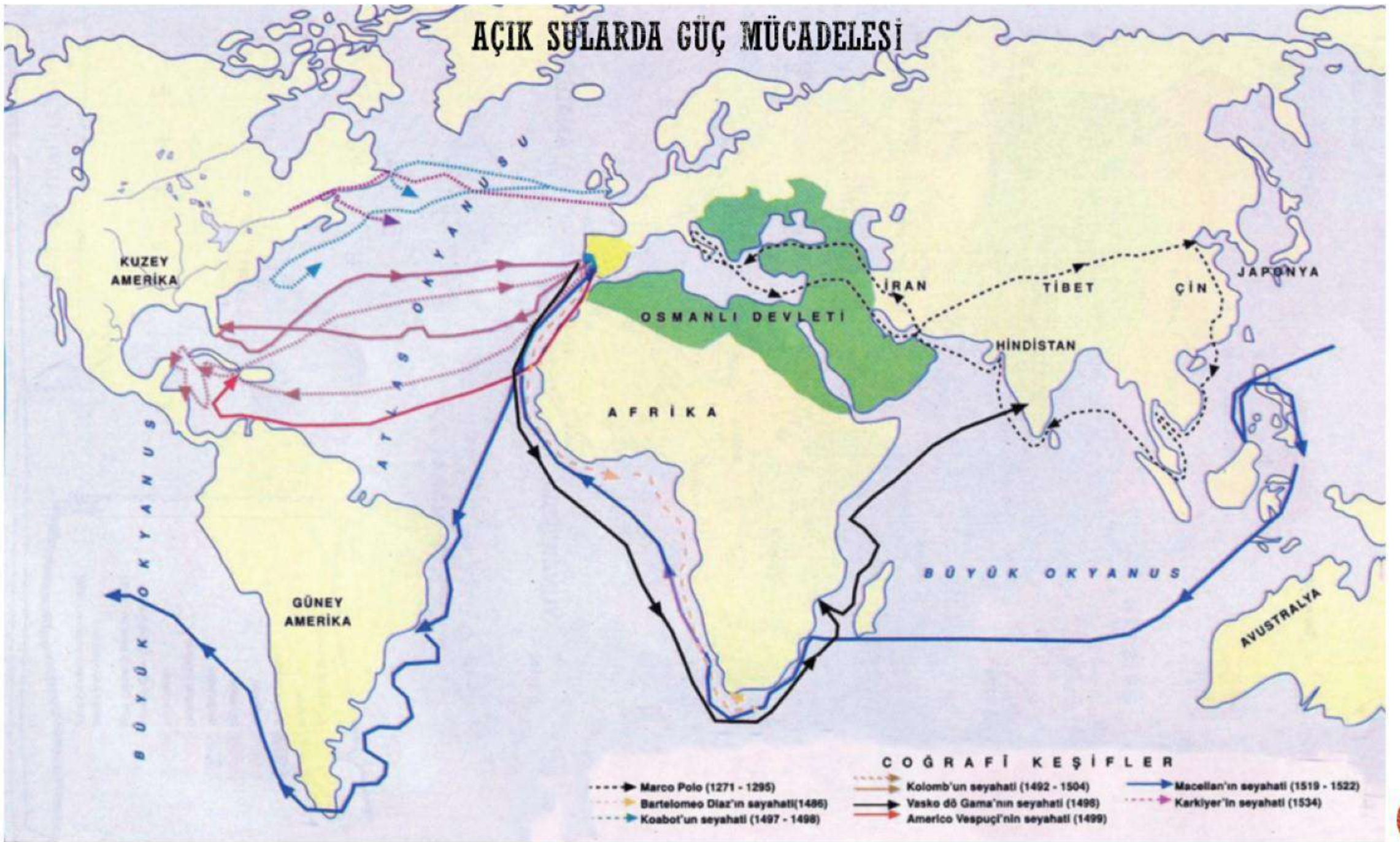
MODERN DEVLETLER HUKUKUNDA WESTPHALIA MODELİ

- Westphalia modeline göre devletler, devletler arası **hukukun eşit özneleri** oldular.
- Devletler arası hukuk devletlerin kendi arzularıyla **taraf** oldukları antlaşmalarla belirlenecektir.
- Devlet kendi tebaası ve kendi toprakları üzerinde mutlak yetkiye sahip oldu.
- Bu antlaşma, Modern Avrupa'nın ve **millî devletlerin doğuşunda** da önemli bir yere sahiptir.
- Westphalia, Napolyon sonrasında Avrupa'nın yapısının belirlendiği 1815 Viyana Antlaşması'na kadar Avrupa **kamu hukukunun temeli** oldu

AÇIK SULARDA GÜÇ MÜCADELESİ

XVII-XVIII. YÜZYILLARDA OSMANLI DEVLETİ'NDE TİCARET

- XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Dünya ticaret yolları **Coğrafi Keşifler** ile iç denizlerden (Akdeniz) dış denizlere (Atlas, Büyük, Hint Okyanusları vd.) taşınmış olsa da Akdeniz hâlâ üzerinde en fazla gemilerin dolaştığı alandı.
- XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin dış ticaretinde Batı'nın üstünlüğü görölmekteydi.
- Osmanlı Devleti kendi limanlarına yerleşmiş Batılı tüccarların kalıcı olmalarını sağlamak için onlara **kapitülasyonlar** tanıdı.
- Batı, bir yandan ham madde alımı diğer taraftan işlenmiş ürünlerin satılmasını güvence altına almaya çalışarak ticaret yollarını, direk geçiş güzergâhlarını egemenliği altına alma politikalarına yönelmişti.
- Bunların karşısında Osmanlı Devleti'nde ise bunalımlar yaşanmaktaydı.

YENİ ÇAĞ AVRUPASI'NIN KÜRESEL GÜÇLERİ

- XV-XVI. yüzyıllarda Avrupa'da “Yeniden Doğuş (Rönesans)” adıyla anılan bir devir başladı.
- Matbaanın icadı ve basım tekniğinin ıslahı bu gelişmeyi yaygınlaştırırken Portekiz ve İspanyollar'ın önderliğindeki büyük **Coğrafi Keşifler**, dünya hakkındaki o zamanlara kadar gelen yanlış ve kısıtlı bilgileri temelinden sarstı ve değiştirdi.
- Coğrafi Keşifler, Avrupa'ya umulmadık bir **zenginlik** sağladı. Dünyanın **Portekiz ve İspanyol** bloğuna ayrılması, geniş sömürge imparatorluklarının kurulması ve Coğrafi Keşifler Eski Dünya'nın bilinen ticaret yollarını (Baharat ve İpek Yolu) değiştirdi. Ticaret sahası **iç denizlerden dış denizlere taşındı**.
- Keşfedilen **yeni kıtalardaki** eski medeniyetler (İnka, Aztek, Maya) acımasızca imha ve talan edildi.
- Sömürgeci ülkeler iş gücü ihtiyacını Afrika'dan taşınan **köle**lerle telafi etti.

İSPANYA VE PORTEKİZ'İN DENİZCİLİK FAALİYETLERİ

- XVI. yüzyılın sonlarına doğru İber Yarımadası'nda **İspanya, Portekiz'i zapt** ederek siyasi bütünleşmeyi sağladı.
- İspanya ve Portekiz sömürge imparatorlukları uzun ömürlü olmadı.
- İspanyol deniz gücü, **İngiltere'**ye karşı girişilen mücadelede ağır bir mağlubiyete uğradı (1588).
- Bu devletlerin sömürgelerine İngiltere ve Hollanda tarafından el konuldu.

FRANSA SİYASETİ VE SÖMÜRGEÇİLİĞİ

- Fransa, 1580'li yıllardan sonra sömürge politikasına hız verdi.
- İlk sömürgeleri Güney ve Kuzey **Amerika'da Karayip Denizi ve adaları** oldu.
- Bu adalar o zamanlarda sömürge politikası güden bütün Avrupa devletlerinin ele geçirmek istedikleri yerlerdendi ancak bu bölgeye yönelik mücadelelerde **Fransa, İngiltere'ye karşı başarılı olamadı.**
- Fransa sömürgeci ülkeler arasında **ilk defa Afrika Kıtası'na yönelen ülke** oldu. Afrika sömürgeçiliğinde en büyük gelir kaynağını **köle ticareti** teşkil etti.
- Fransa, Avrupa dışındaki sömürgelerinin pek çoğunu, rakibi ve takipçisi olan **İngiltere'ye terk etti (1763).**

İNGİLTERE'NİN DENİZ AŞIRI GÜÇ HÂLINE GELMESİ

- İngiltere, başta Amerika Kıtası olmak üzere yeni keşfedilen bölgelere kendi halkını yerleştirdi.
- Avrupa'daki savaşları kendi sömürge imparatorluğunu genişletmek için fırsat olarak gördü.
- Kıta Avrupası'nda takip ettiği **denge politikası**nda başarılı oldu.
- Mali yönden Avrupa devletlerinin finans kaynağı durumuna geldi. Avrupa'da sürdürülen her savaş İngiltere için bir kazanç kapısı oldu.
- İngiltere, **1580'de Levant Company'i** (Livint) Doğu Akdeniz Ticaret Şirketi) kurdu.

İNGİLTERE'NİN DENİZ AŞIRI GÜÇ HÂLINE GELMESİ

- Bu şirket, **XVII. yüzyıldan** itibaren ise neredeyse **ticari bir tekel** hâline dönüştü .
- İngiltere, doğudan batıya büyük bir coğrafyadaki kaynakları kontrol eden bir deniz imparatorluğu hâline geldi.
- Bu süreçte en önemli **rakibi Hollanda** oldu.
- İngiltere, 1714'te Cebelitarık'ı işgal ederek Fransa ve İspanya'nın deniz güçlerini etkisiz hâle getirdi.
- Kıtalaraya yayılmış geniş toprakları, güçlü donanması ve siyasi nüfuzu ile İngiltere'ye bu dönemde "**üzerinde güneş batmayan imparatorluk**" unvanı verilmiştir.
- Bu unvanın verilmesinin nedeni İngiltere'nin kuzey yarım kürede, sömürgelerinin ise güney yarım kürede bulunmasıdır.

HOLLANDA'NIN SÖMÜRGE İMPARATORLUĞUNA DÖNÜŞÜMÜ

- **Westphalia Barışı** (1648) ile İspanya, **Hollanda'nın bağımsızlığını** resmen tanıdı.
- Hollanda, XVII. yüzyılda ticaret ve gemiciliğin gelişmesiyle hızla zenginleşti.
- Ekonomik gelişmelerle birlikte güçlenen varlıklı **tüccar ve bankerler** Hollanda'da aristokratik bir cumhuriyetin de temellerini attı.
- 1795'ten 1815'e kadar **Fransız istilâsına** maruz kalan Hollanda, elindeki teknelerin çoğunu kaybetti ve kolonilerinin önemli bir bölümünü de Uzak Doğu'daki ticari rantı paylaşmak istemediği İngilizlere kaptırdı.
- Mali durumun bozulması üzerine **Batı ve Doğu Hindistan şirketlerini de feshetmek** zorunda kaldı.

RUSYA'NIN AÇIK DENİZLERE AÇILMASI

- **Çar I. Petro**'dan itibaren **sıcak denizlere** çıkma ve dünya ticaretinde söz sahibi olma politikasını prensip edinen Rusya, kendisine yayılma alanı olarak Osmanlı coğrafyasını seçti.
- Rusya, karşısında menfaatleri gereğince Osmanlı Devleti'ni **destekleyen İngiltere ve Fransa**'yı buldu.
- Özellikle **Kırım**, Rusya için çok önemliydi çünkü Kırım; **Karadeniz**'e, İstanbul'a, **Boğazlar**'a ve Akdeniz'e açılmanın kapısı konumundaydı.
- Rus Çar'ı I. Petro'nun bir diğer hedefi de Balkanlar'daki Slavları kendine bağlamak oldu (**Panslavizm**). Rusya böylece Balkanlar üzerinden de Ege ve Akdeniz'e açılabilecekti.

RUSYA'NIN AÇIK DENİZLERE AÇILMASI

- 1736'da Azak Denizi Rusya'nın kontrolüne geçti.
- Rus donanması **1770**'de İngilizlerden aldığı destekle Avrupa'nın çevresinden dolaşıp Sakız Adası'nın karşısındaki **Çeşme**'de Türk donanmasını yaktı.
- Rusya, 1774'te Karadeniz üzerinde hâkimiyet kurup **1783'te de Kırım'ı resmen topraklarına kattı.**
- Osmanlı Devleti **1792 Yaş Antlaşması ile Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etti.**

YENİ ÇAĞ'DA İTALYA

- Ekonomisi genelde deniz ticaretine dayanan İtalya, Coğrafi Keşifler sonrası uluslararası ticaretin Akdeniz'den çok okyanuslara taşınmasıyla XVII. yüzyılda uzun bir durgunluk dönemine girdi.
- Avrupa'nın en gelişmiş yarımadası olan İtalya'nın eski ihtişamından geriye bir şey kalmadı.
- Bu durumu fırsat bilen İspanyollar Güney İtalya'yı egemenlikleri altına aldılar.
- XVII. yüzyıl sonlarına doğru İspanya, Veraset Savaşı'yla (1700-1713) gücünü yitirince İtalya üzerindeki hâkimiyeti sona erdi.
- Daha sonra İspanya'nın yerini Avusturya aldı. Avusturyalılar 1707'de Napoli'yi, Sardinya'yı, Sicilya'yı aldı.
- Kuzey Batı İtalya'da yer alan Savona Dükalığı 1720'de Sardinya Krallığı hâline geldi.

OSMANLI DEVLETİ'NİN KARADENİZ HÂKİMİYETİNİN ZAYIFLAMA SÜRECİ

- Osmanlı Devleti, XV. yüzyılda Karadeniz'de; XVI. yüzyılda ise Akdeniz'de hâkimiyetini tesis etmişti.
- Osmanlı Devleti Karadeniz'de sadece **imtiyaz** tanıdığı ülkelerin (**Venedik, Fransa, İngiltere ve Hollanda**) ticari gemilerinin dolaşmasına izin verdi.
- Osmanlı Devleti'nin zayıflamasındaki en önemli dış etkenlerden biri Rusya'nın **Çar I. Petro** (1682-1725) liderliğinde güçlü bir tehdit unsuru hâline gelmesiydi.
- 1700 yılında Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan **İstanbul Antlaşması ile Azak Kalesi Rusya**'ya bırakılmıştı. Böylece Rusya Karadeniz'e açılmak için sağlam bir üs edinmişti.
- Rusya, **Karadeniz'de ilk olarak serbest ticaret hakkını 1720** tarihinde elde etti.

Harita 1.9: XVIII. yüzyılda Karadeniz

OSMANLI DEVLETİ'NİN KARADENİZ HÂKİMİYETİNİN ZAYIFLAMA SÜRECİ

- 1739 tarihli Belgrad Antlaşmasına göre Rusya Karadeniz'de gemi bulundurmayacak ancak Rus tüccarları Osmanlı Devleti'nin gemileriyle ticaret yapabilecekti.
- Rusya, Belgrad Antlaşması ile Azak'a hâkim olsa da bu antlaşma Rus gemilerine Karadeniz'de seyrüsefer (gidiş geliş) hakkı tanımadı.
- 1770'te Çeşme'de demirli hâlde bulunan donanmanın Rusya tarafından yakılması Osmanlı Devleti için büyük bir felaket oldu.
- Ruslar bağımsızlık vaatleri ile bazı Tatar prenslerini kendi taraflarına çekmeyi başarınca 1771'de Kırım'a saldırdı.
- Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1768'de başlayan Kırım ve Karadeniz hâkimiyeti mücadeleleri iki devlet arasında 1774 tarihinde imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması ile son buldu. Kırım Osmanlı'dan ayrıldı, bağımsız oldu.
- Rusya, 1783'te Kırım'ı işgal ederek topraklarına kattı.
- 1792 tarihinde Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan Yaş Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu resmen kabul etti.

OSMANLI DEVLETİ'NİN AKDENİZ HÂKİMİYETİNİN ZAYIFLAMA SÜRECİ

- **Coğrafi Keşifler** sonrası Atlas Okyanusu'na komşu olan ülkelerin ticareti gelişince **Akdeniz ticareti eski önemini yitirdi.**
- Bu durumdan en çok **Venedik ve Ceneviz** gibi Akdeniz ticaretinde söz sahibi olan ülkeler olumsuz etkilendi. Osmanlı Devleti de keşiflerden olumsuz etkilenen ülkelerden oldu.
- Deniz ticaretini canlı tutmak isteyen Osmanlı Devleti, Avrupalı devletlere **kapitülasyonlar** verdi.
- Bu durum Akdeniz ve Karadeniz'deki ticaretin yabancı devletlerin tekeline girmesine sebep oldu.
- Osmanlı Devleti, İnebahtı Savaşı'ndan (1571) Girit Adası Seferleri'ne (1645) kadar Akdeniz'de ciddi bir savaş olmamıştır.
- Donanma artık çalışmadığından, yenilenmediğinden ve bakımsızlıktan kullanılamaz hâle geldi.

OSMANLI DEVLETİ'NİN AKDENİZ HÂKİMİYETİNİN ZAYIFLAMA SÜRECİ

- **Ümit Burnu**'nun keşfi **Baharat Yolu'nun ticari önemini azalttı**. Diğer taraftan Amerika'nın keşfi ve diğer keşifler zinciriyle Avrupa ülkeleri yönünü batıya veya farklı alternatif ticaret yollarına çevirdi.

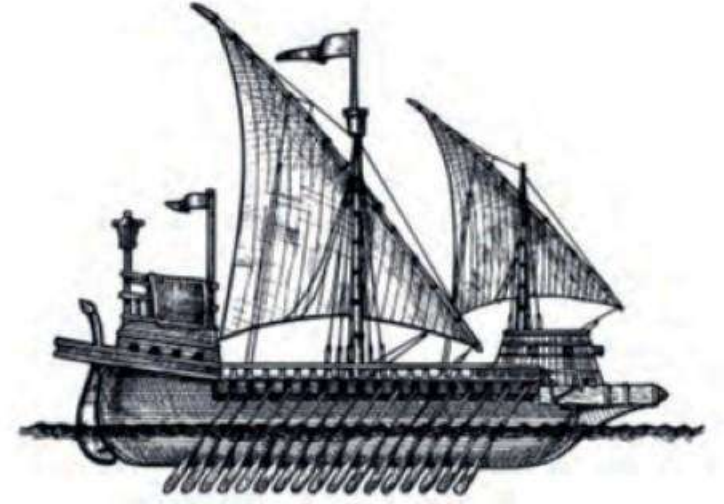

OSMANLI DEVLETİ'NİN AKDENİZ HÂKİMİYETİNİN ZAYIFLAMA SÜRECİ

- 1645'te Doğu Akdeniz'de Osmanlı Devleti ile **Venedik** arasında başlayan mücadelelerde donanmadaki eksiklikler ortaya çıkmaya başladı.
- Bu bağlamda kürekli gemilerin yerine **yelkenli gemilere geçiş süreci** başlatıldı.
- Avrupa devletleri savaş dönemlerinde denizde düşmanlarını yıpratmak amacıyla izinli korsanları kullandı.
- **Korsanlar**, tarafsız bir bölgede düşman veya tarafsız bir devletin gemilerine el koyarak uluslararası hukuku ihlâl etti. Bu durum Osmanlı sularındaki ticareti olumsuz etkiledi.
- Korsan saldırılarının önlenememesi bu tarihlerde Osmanlı Devleti'nin kendi sularına hâkim olamadığının bir göstergesidir.

OSMANLI DONANMASINDA REVİZYON

- **Kadırga:** Devletin kuruluşundan XVII. Yüzyılın ikinci yarısına kadar kadırgalar (**kürekli gemi**) kullanıldı. Akdeniz'in havasının durgun olması nedeniyle burada yelkenliden çok kadırga tercih edilmiştir.
- 1534 itibaren **Barbaros Hayrettin Paşa** ile birlikte, Osmanlı Devleti kendine has gemi inşa etme ve donanma oluşturma yoluna gitti. Bu modele Barbaros (Kızıl Sakal) Hayrettin Paşa Modeli denir.
- **Kalyon:** XVII. Yüzyılın ortalarından XIX. Yüzyılın ortalarına kadar kadar kalyonlar (**yelkenli gemi**) kullanıldı.
- 1682 yılından itibaren kalyon üretimi için tersanelerde sistemli çalışmalar yapıldı. Bu çerçevede Garp Ocakları (Kuzey Afrika Eyaletleri: Tunus, Cezayir, Trablusgarp) ile iş birliği yapıldı.
- **Buharlı Gemiler:** XIX. Yüzyılın ortalarından yıkılışa kadar kullanıldı.

OSMANLI DEVLETİ'NDE GARP OCAKLARI

- **Garp Ocakları**, Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki üç eyaletine verilen ortak addır. (**Tunus, Cezayir ve Trablusgarp**)
- Barbaros Hayrettin Paşa Cezayir'in,
- Koca Sinan Paşa ile Kılıç Ali Paşa Tunus'un,
- Turgut Reis Trablusgarp'ın fethinde görev almışlardır.
- Garp Ocakları XVI. ve XVII. yüzyılda deniz ticareti ve korsanlık ile zenginleşmişlerdir.
- Başlangıçta merkezden gönderilen **beylerbeyileri** tarafından yönetilmişlerdir. Osmanlı merkezî gücü zayıflayınca Garp Ocakları'nda **yerel yönetim** güçlenmiştir

OSMANLI DEVLETİ'NDE GARP OCAKLARI

1700-1774 YILLARI ARASINDAKİ SİYASİ GELİŞMELER

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Prut Antlaşması	Pasarofta Antlaşması	Patrona Halil İsyanı	Ahmet Paşa Antlaşması	Belgrad Antlaşması	Kapılılaşma süreci	Kermen Antlaşması	Çeşme Baskını	Kuşuk Kavayca Antlaşması
1711	1718	1730	1732	1739	1740	1746	1770	1774

XVIII. YÜZYILIN BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ'NİN TOPARLANMA ÇABALARI

- Osmanlı bu dönemde **Karlofça (1699) ve İstanbul(1700)** antlaşmalarında kaybettiği yerleri alabilmek için **Rusya, Avusturya, Venedik** ile mücadele etti. Ayrıca doğu'da da **İran** ile mücadele etti.
- Bu dönemde Padişah **II. Mustafa**'nın devlet işlerinden uzaklaşarak zamanının çoğunu **Edirne**'de geçirmesi yeniçeriler ve İstanbul halkı arasında huzursuzluğa neden oldu.
- 1703 yılında büyük bir isyana dönüştü. İsyancılar İstanbul'da idareyi ele aldıktan sonra Edirne'ye gelerek II. Mustafa'yı tahttan indirip yerine kardeşi **III. Ahmet'i** geçirdi. (Edirne Olayı)
- III. Ahmet, 1703'te Osmanlı Devleti'nin başına geçmiş, **Lâle** Devri boyunca padişahlık yapmıştır. Avrupa'daki gelişmeleri inceleme fırsatı bulmuş ve matbaanın Osmanlı Devleti'ne gelmesi için çok çaba sarf etmiştir.

18. YÜZYIL BAŞLARINDA AVRUPA

OSMANLI-RUS İLİŞKİLERİ

- **İsveç Kralı Demirbaş Şarl**, 1709'daki **Poltava Savaşı**'nda

Rusya'ya yenilince yaralı olarak Osmanlı Devleti'ne sığınmak zorunda kaldı.

- Rusya hem Balkanlar'daki Slav topluluklarını Osmanlı Devleti'ne karşı isyana kışkırtıp hem de İstanbul Antlaşması'na aykırı biçimde Osmanlı sınırına kaleler yaptı.
- Osmanlı Devleti'nin İsveç Kralı'nı sınır dışı etmemesinden dolayı gergin ortam bir Osmanlı-Rus savaşına dönüştü.
- 1711 yılında **Sadrızam Baltacı Mehmet Paşa** komutasındaki Osmanlı ordusu ile Kırım kuvvetlerinin **Prut Irmağı** kıyısındaki hücumları karşısında direnemeyen Çar I. Petro ve ordusu kısa sürede kuşatıldı.
- Çar I. Petro barış istedi. **Prut Antlaşması (1711)** imzalandı.

PRUT ANTLAŞMASI (1711)

- Rusya, **Azak Kalesi'ni Osmanlı Devleti'ne geri verdi ve İstanbul'da elçi bulundurma hakkından vazgeçti.**
- Rusya, Lehistan'ın iç işlerine karışmayacağını ve Demirbaş Şarl'ın ülkesine serbestçe dönmesine izin vereceğini kabul etti.
- Çar I. Petro, ordusunu Prut bataklıklarından kurtarmakla diplomatik bir zafer kazandı.
- Prut'tan sonra Rus ordusu yönünü Kafkaslar'a, Azerbaycan'a, İran'a ve Türkistan'a çevirdi.

OSMANLI-VENEDİK-AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

- XVIII. Yüzyılın başlarında Venedik, Karlofça Antlaşması'na aykırı olarak Akdeniz'deki Osmanlı ticaret gemilerine zarar vermeye başladı.
- Ayrıca Karadağlıları Osmanlı Devleti'ne karşı isyana teşvik edince Osmanlı Devleti, **1715 yılında Venedik'e** savaş ilan etti.
- Osmanlı Venedik'in eline geçmiş olan Mora Yarımadası'nı geri aldı.
- Avusturya, 1715 yılında Osmanlı Devleti'nin Venedik'e savaş açmasını, Karlofça Antlaşması'nın ihlali sayıp Venedik'in yanında yer alarak Osmanlı Devleti'ne savaş açtı.

Harita 1.13: XVIII. yüzyılda Mora Yarımadası

OSMANLI-VENEDİK-AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

- Avusturya, **Petervaradin Muharebesi'nde** başarılı olmasından cesaretlenererek Osmanlı topraklarında hızla ilerledi, **Macaristan, Temeşvar ve Belgrad'ı** ele geçirdi.
- Aynı anda iki devletle savaşan **Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa** ateşkesin sağlanamaması hâlinde Rumeli'nin de elden çıkabileceği tehlikesi üzerine savaşa son vermek istedi.
- Kapitülasyonlar nedeniyle Osmanlı topraklarında çıkarları bulunan İngiltere ve Hollanda'nın arabuluculuğu ile Avusturya ve Osmanlı Devleti arasında **1718'de Pasarofça** Antlaşması imzalandı.
- Aynı sene Venedik ile bir de ticaret antlaşması imzalandı.
- Bu süreçte **Mora Osmanlıda** kaldı, **Dalmaçya kıyıları Venedik'e** bırakıldı. **Belgrat, Temeşvar ve Kuzey Sırbistan Avusturya'ya** bırakıldı.
- Osmanlı devleti **1739 Belgrat Antlaşması ile Belgrad'ı geri aldı.**

Harita 1.14: Pasarofça Antlaşması'na göre Osmanlı Devleti sınırları (1718)

OSMANLI-SAFEVİ İLİŞKİLERİ

- İran'daki iç karışıklıklar, Afganların İsfahan'dan başlattıkları İran işgali (1722), Rusların Hazar Denizi'nin batı kıyıları boyunca güney Kafkasya'da ilerleyişi (1722) Osmanlı Devleti'nin bölgeye müdahale etmesini zorunlu hâle getirdi.
- Osmanlı Devleti 1723 yılında da mezhepsel baskıdan dolayı kendisinden yardım isteyen grupları himaye etmek ve İran topraklarının bütünüyle Rusya'nın eline geçmesini önlemek üzere harekete geçmişti.
- Kafkasya'ya kadar ilerleyen Osmanlı ordusu ile Rus ordusu karşı karşıya geldi.
- İki ülke arasındaki gergin ortam, Fransa tarafından giderildi ve Osmanlı Devleti ile Rusya arasında İstanbul Antlaşması (1724) imzalandı.
- Bu antlaşma ile İran'ın kuzeydeki toprakları Osmanlı ve Rusya arasında paylaşıldı.

OSMANLI-SAFEVİ İLİŞKİLERİ

- İran topraklarını Osmanlı Devleti ile Rusya arasında paylaştıran İstanbul Antlaşması (1724), Safeviler tarafından tepkiyle karşılandı.
- 1725'te Osmanlı Devleti ile İran arasında cereyan eden siyasi gerginlik bir yıl sonra savaşa dönüştü. İsfahan'ı ele geçiren **Nadir Han** Safevilerin başına geçti ve ülke içinde birlik sağlandı.
- Osmanlı kuvvetleri 1731'de Safevî kuvvetlerini bozguna uğrattı.
- **1732'de imzalanan Ahmet Paşa** Antlaşması ile **Aras Nehri**'nin kuzeyindeki Azerbaycan toprakları Osmanlılara kalırken Tebriz, Kirmanşah, Hamedan ve Luristan İran'a bırakıldı.
- Nadir Han 1733'te Bağdat Seferi'ne çıktı ve Osmanlı kuvvetlerini mağlup ederek Kerkük, Necef ve Kerbela'yı ele geçirdi ama Bağdat'ı kuşattıysa da alamadı.

OSMANLI-SAFEVİ İLİŞKİLERİ

- Osmanlı Devleti ile İran arasında uzun süren mücadelelerden herhangi bir sonuç alınamaması

üzerine **1746** yılında iki devlet arasında **Kasr-ı Şirin** Antlaşması şartlarını içeren Kerden Antlaşması imzalandı.

- XVIII. yüzyılda Osmanlı-İran arasında yaşanan son savaşlar İran'ın başına geçen **Kerim Han**'ın Basra'yı işgal edip Bağdat ve çevresini yağmalaması üzerine yeniden başladı.
- İran bu savaşlar sırasında hem Osmanlı Devleti'ne kaptırdığı toprakları hem de Rusya'ya bıraktığı Azerbaycan'ı geri aldı.
- Savaşlar Osmanlı birliklerinin karşı taarruza geçerek Basra'yı geri almasıyla sona erdi.

— Kasr-ı Şirin Sınırları

1768-1774 YILLARI ARASI OSMANLI-RUS MÜCADELESİ VE ETKİLERİ

- Osmanlı Devleti ve Rusya arasında Karadeniz ve Kırım'ın hâkimiyetinden dolayı 1768-1774 yılları arasında yaşanan kara ve deniz savaşları Osmanlı Devleti'nin ağır mağlubiyeti ile sonuçlandı.
- Rusya **1770 yılında Çeşme**'de Osmanlı donanmasını yaktı.
- Bu mağlubiyetlerin ardından Osmanlı Devleti ile Rusya arasında için **1774 tarihli Küçük Kaynarca** Antlaşması imzalandı.

1774 KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI

- **Kırım bağımsız** oldu ve sadece halkı dinî bakımdan **halifeye bağlandı**. Osmanlı Devleti 1792 Yaş Antlaşması ile Kırım'ın Ruslar'a ait olduğunu kabul etti.
- **Rus gemilerinin** iki ülkenin topraklarını çevreleyen denizlerde **serbestçe dolaşması** kabul edildi.
- Osmanlı Devleti Rusya'ya **savaş tazminatı** ödedi.
- Rusya, gerekli gördüğü Osmanlı Devleti yerleşim birimlerinde **konsolosluklar** açıp **kapitülasyonlardan** yararlanma hakkı elde etti.

OSMANLI-RUS MÜCADELESİNİN DOĞURDUĞU SONUÇLAR

- Rusya'nın Baltık donanması, Çeşme'de demirleyen Osmanlı donanmasını yakarak imha etti (1770).
- Bu antlaşma akabinde Osmanlı Devleti hem iç işlerinde ve hem de uluslararası ilişkilerde **dış güçlerin müdahalesine açık** hâle geldi.
- Rusya, tarihinde **ilk defa Karadeniz'e çıktı** ve İstanbul dâhil bütün Karadeniz sahilleri Rus donanmasının saldırılarına açık hâle geldi. Bundan dolayı, İstanbul'u muhtemel bir saldırıya karşı korumak için Boğaz girişinde **beş kale** yapıldı.
- Karadeniz'e açılan Rusya Boğazlar'ı da tehdit etmeye başladı. Bu durum diğer Avrupa devletlerini **Osmanlı-Rus rekabetinin** içine çekti.
- Rusya, Osmanlı Devleti himayesindeki **Ortodoks** halkların koruyuculuğunu alarak sürekli Osmanlı Devleti'nin **iç işlerine** müdahale etme fırsatı elde etti.

OSMANLI-RUS MÜCADELESİNİN DOĞURDUĞU SONUÇLAR

- Rusya, İngiltere ve Fransa'ya tanınan **kapitülasyonların** aynısını elde etti. Bu hak ile Ruslar “güneye inme” veya “sıcak denizlere açılma” politikasında büyük bir ilerleme kaydetti.
- Rus ticaret gemileri Karadeniz ve Akdeniz’de serbest dolaşım hakkı elde etti. Böylece Ruslar, **tarihi emellerine ulaştı.**
- Rusların **İstanbul’da daimî elçi** bulundurmaları, istedikleri şehirlerde konsolosluk açmaları Osmanlı Devleti’ndeki tüm gelişmelerden haberdar olmalarını sağladı.
- Ayrıca konsoloslukları sayesinde Balkan milletleri ile yakın temasta bulunarak **Panslavizm** politikası için uygun zemin hazırlama imkânına da kavuştu.

OSMANLI- RUSYA- AVUSTURYA SAVAŞLARI

- Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya mağlup olmasını bir fırsat olarak gören Avusturya, Osmanlı topraklarını ele geçirmeye başladı. Hatta Avusturya ve Rusya ittifakı kuruldu.
- Ancak **1789'da yaşanan Fransız İhtilali**'nin milliyetçilik akımından etkilenen **Avusturya**, Osmanlı Devleti ile **1791'da Zıştovi Antlaşması**'nı imzalayıp bölgesindeki gelişmelerle ilgilenmek için geri çekildi.
- Rusya da Avusturya'ya benzer bir tutum içine girerek Osmanlı Devleti ile **1792'de Yaş Antlaşması**'nı imzalayıp bölgesindeki gelişmelerle ilgilenmeye başladı.
- Yaş antlaşması ile **Kırım'ın Rusya'ya ait** olduğunu kabullendik.

Kırım'ın Rusya'ya Bağlanma Süreci			
1	2	3	4
Küçük Kaynarca Antlaşması ile (1774) ↓ Kırım Bağımsız oldu.	Aynalıkavak Tenkihna- mesi ile (1779) ↓ Rus yanlısı Şahin Giray Han oldu.	Kırım Ruslar tarafından işgal edildi (1783) ↓ Kırım'ın Rusyaya bağlandığı (İlhak) ilan edildi.	Yaş Anlaşması (1792) ↓ Osmanlı Devleti Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etti.

TEŞEKKÜRLER

Yorumlarınızı Bekliyoruz

[youtube/tarihkursu](https://www.youtube.com/tarihkursu)

www.tarihkursu.com

[facebook/tarihkursu](https://www.facebook.com/tarihkursu)